

1

Mano vardas Mila, ir štai tokia yra mano kelionė.

Yra tiek daug vietų, nuo kurių galėčiau pradėti savo istoriją. Nuo Kryvičų miestelio, kuriame užaugau ir kuris yra Medilo rajone bei driekiasi ant Servečiaus upės krantų. Galėčiau pradėti nuo tos dienos, kai mirė motina, o man buvo aštuoneri metai, arba kai buvau dvylikos metų ir tėvas pateko po kaimyno sunkvežimio ratais. Vis dėlto manau, kad turėčiau pradėti savo pasakojimą nuo čia, nuo Meksikos dykvietės, toli toli nuo savo gimtinės Baltarusijos. Čia pradau nekaltybę. Čia užgeso mano svajonės.

Dabar lapkritis, diena giedra, ir dideli juodi paukščiai skraido neregėto mėlynumo danguje. Aš sėdžiu baltame furgone, vežama dviejų vyrų, kurie nežino mano tikrojo vardo, nė pavardės, o ir neatrodo, kad jiems tai rūpi. Jie tiktai juokiasi ir vadina mane Raudonąja Sonia — vardu, kurį prilipdė man, pamatę, kaip išlipau iš lėktuvo Meksike. Ania sako, kad taip pavadino dėl mano plaukų. Be to, ir vieno filmo pavadinimas yra „Raudonoji Sonia“. Aš nesu jo mačiusi, bet Ania matė. Ji šnabžda man, kad ten buvo rodoma graži kovotoja,

kuri kardu išskina savo priešus. O man atrodo, kad tie vyrai šaiposi iš manęs, nes aš nesu graži. Ir nesu kovotoja. Man tik septyniolika metų ir esu persigandusi, nes nežinau, kas bus toliau.

Mudvi su Ania laikomės už rankų, o furgonas, kuriame, be mūsų, sėdi dar penkios mergaitės, veža per skurdžią dykumą, kur auga tik dygliuoti krūmokšniai. Toji moteris Minske žadėjo mums „meksikietišką kelionę“, tačiau mes žinojome, ką tai reiškia iš tikrųjų: pabėgimą. Šansą. Sėdate į lėktuvą, skrendantį į Meksiką, sakė ji, o ten oro uoste jus pasitiks žmonės, kurie perveš per sieną į naują gyvenimą. „Ko vertas jūsų gyvenimas čia? — kalbėjo ji mums. — Jokių gerų darbų mergaitėms, jokių butų, jokių padorių jauniškių. Neturite tėvų, kurie padėtų išgyventi. O tu, Mila, taip gerai kalbi angliškai, — sakė ji man. — Amerikoje *kaipmat* įsitaisysite. — Ji spragtelėjo pirštais. — Drąsiau! Nepraleiskite progos. Darbdaviai užmokės tiek, kiek uždirbsite, tad ko jūs abi laukiate?“

Tik jau ne šito, galvoju aš, pro langus plaukiant begalinei dykynei. Ania spaudžiasi prie manęs, kitos mergaitės sėdi tylėdamos. Ir mes visos pradedame galvoti: *Ką aš padariau?*

Mes važiuojame visą rytą. Abu priekyje sėdintys vyrai nieko nėsako, bet tas šalia vairuotojo vis atsisuka. Jo akys visą laiką ieško Anios, o man nepatinka, kaip jis vėpso į ją. Ji tai nemato, nes snaudžia prigludusi prie mano peties. Pelytė — šitaip dėl drovumo vadinome ją mokykloje. Užtekdavo berniukui dirstelėti, ir ji nukaisdavo. Mes esame tokio pat amžiaus, tačiau žiūrėdama į miegančią Anią matau vaiko veidą. Ir galvoju: „Man nereikėjo leisti jai važiuoti drauge. Reikėjo liepti jai pasilikti Kryvičiuose.“

Pagaliau furgonas išsuka iš greitkelio ir darda žvyrkeliu. Kitos mergaitės prabunda ir žvalgosi pro langus į rudas kalvas, kur dideli akmenys pūpso išsibarstę lyg seni kaulai. Mano gimtajame mieste jau iškrito pirmasis sniegas, o čia, šiame krašte, kuris nemato žiemos, —

tiktai dulkės, mėlynas dangus ir perdžiūvę krūmokšniai. Furgonas pagaliau baigia kratytis ir sustoja; abu vyrai atsigręžia į mus.

Vairuotojas rusiškai sako:

— Laikas išlipti ir toliau eiti pėsčiomis. Tai vienintelis būdas kirsti sieną.

Jie atstumia duris, ir mes, septynios mergaitės, išsiropščiame viena po kitos, besimarkstydamos ir besirąžydamos po ilgos kelionės. Nors saulė ir akinamai šviečia, čia šaltoka, kur kas vėsiau negu tikėjaisi. Ania drebėdama įsikimba man į ranką.

— Čionai, — pamoja vairuotojas ir pasuka nuo vieškelio į taką, vedantį kalvų link. Mes kopiname pro riedulius, pro dygliuotus krūmus, kimbančius mums į kojas. Anios bateliai atvirais galais, todėl tenka dažnai sustoti, kad išsikratytų aštrius akmenėlius. Mes visos ištroškusios, tačiau sustoti ir atsigeriti vandens vyrai teleidžia kartą. Po to judame toliau, ropščiamės akmenuotu taku kaip nerangios ožkos. Pasiekę kalvos gūbrį, pradedame slyscioti žemyn, medžių grupelės link. Tik tada, kai nusileidžiame į apačią, pamatome išdžiūvusią upės vagą. Krante primėtyta šiukšlių: plastikiniai vandens buteliai, nešvarus įklotas, nuo saulės suskilinėjęs senas batas. Ant vienos šakos plevena mėlyno brezento skiautė. Daug svajotojų traukė šiuo keliu, o dabar dar septynios eina jų pėdomis į Ameriką. Staiga visi mano nuogaštavimai išgaruoja, nes ši vieta, šitos atliekos liudija, kad esame arti tikslo.

Vyrai moja, kad judėtume į priekį, ir pradedame kopti į kitą krantą. Ania tampo mano ranką.

— Mėla, aš nebegaliu paeiti, — šnibžda ji.

— Privalai.

— Bet man kraujas bėga iš kojos.

Pažiūriu į jos nudaužytus pirštelius, į besisunkiantį iš odos kraują ir šūkteliu vyrams:

— Mano draugė persipjovė koją!

Vairuotojas atsiliepia:

— Man nerūpi. Eikite toliau.

— Mes negalim. Reikia aprišti jai koją.

— Arba einate toliau, arba paliekame jus abi.

— Bent jau duokite jai laiko persiauti kitais bateliais!

Vyras atsisuka. Tą pačią akimirką jis neatpažįstamai pasikeičia. Išvydusi jo veido išraišką, Ania net susigūžia ir atsitraukia per žingsnį. Kitos mergaitės sustingsta vietoje ir išverčia akis iš baimės, kai jis stypina prie manęs.

Aš net nesureaguuju, kaip jis trenkia man. Staiga parklumpu, kelias sekundes aptemsta akys. Anios klyksmai skamba kažkur toli, toli. Tada pajuntu skausmą, tvinkčiojantį žandą. Kraujo skonį. Matau, kaip skleistis jo lašai tykšta ant upės akmenėlių.

— Stokis! Nagi, stokis! Užteks gaišti.

Svirdučiuodama atsikeliu. Ania spokso į mane pastėrusiomis akimis.

— Mila, patylėk! — šnabžda ji. — Turime daryti, kaip jie liepia! Man nebeskauda kojų. Tikrai. Galiu eiti toliau.

— Dabar aišku? — sako man tas vyras. Paskui jis atsisuka į kitas mergaites. — Matote, kas bus, kai užknisite mane? Kai atsikalbinėsite? O dabar pirmyn!

Tą pačią akimirką mergaitės kepurinėjasi upės vaga. Ania stveria mane už rankos ir tempia paskui. Esu taip apsvaigusi, jog nebesipriešinu, tik klupinėju paskui ją, rydama kraują, vos bematydama taką priešais save.

Toli netenka eiti. Užkopę į kitą upės krantą, prasukę pro miškelį, staiga atsiduriame ant žvyrkelio.

Tenai du furgonai mūsų jau laukia.

— Stokite į eilę, — paliepia mūsų vairuotojas. — Greičiau, greičiau. Jie nori apžiūrėti jus.

Nors ir sutrikusios nuo tokios komandos, mes, septynios nuvargusios, skaudamomis kojomis ir dulkinais drabužiais mergaitės, išsirikiuojame.

Iš furgonų išlipa keturi vyrai ir angliškai pasisveikina su mūsų vairuotoju. Jie amerikiečiai. Stambaus sudėjimo vyras eina iš lėto pagal eilę, ryja mus akimis. Jis užsidėjęs beisbolo kepurę ir atrodo kaip saulėje įdegęs fermeris, apžiūrinėjantis savo karves. Vyras sustoja priešais mane ir susiraukia.

— Kas atsitiko šitai?

— A, šita atskalbino, — aiškina mūsų vairuotojas. — Čia tiktai mėlynė.

— Ir šiaip ji per liesa. Kas jos norės?

Kažin ar jis žino, kad suprantu angliškai? Argi jam rūpi? Gal aš ir liesa, pagalvoju, bet tavo snukis kaip paršo.

Jo žvilgsnis jau nuklydo toliau, į kitas mergaites.

— Gerai, — sako jis ir išsišiepia. — Patikrinkime, ką jos turi.

Vairuotojas žiūri į mus.

— Nusirenkite, — sukomanduoja jis rusiškai.

Mes spoksome į jį pašiurpusios. Iki šios akimirkos dar puoselėjau viltį, jog ta minkietė sakė tiesą, kad ji tikrai surado mums darbus Amerikoje. Kad Ania prižiūrės tris mergytes, o aš pardavinėsiu sukneles jaunavedžių salone. Netgi tada, kai vairuotojas surinko mūsų pasus, kai jau klupinėjome tuo taku, galvojau: vis tiek dar viskas gali baigtis gerai. Vis tiek dar gali būti teisybė.

Nė viena nekruta. Mes vis dar netikime tuo, ką išgirdome.

— Girdėjote? — sušuko mūsų vairuotojas. — Ar visos norite atrodyti kaip *ji*? — Jis rodo į mano ištinusį veidą, kuris tebetvinkčioja nuo smūgio. — *Renkitės*.

Viena mergaitė purto galvą ir pradeda verkti. To užtenka, kad jis įsiustų ir taip skeltų, jog mergaitės galva vos neapsisuka ratu, o

ji pati susvirduliuoja. Pastvėręs ją už rankos, timpteli palaidinukę ir atplėšia kraštą. Spiegdama ji bando jį atstumti. Antras smūgis ją partrenkia. O paskui vairuotojas dar prieina ir nirčiai spiria į pašonę.

— Nagi, — paragina jis, atsisukdamas į kitas. — Kurią dar reikės pamokyti?

Viena mergaitė skubiai grabalioja savo palaidinukės sagutes. Dabar jau visos paklūstame, neriamės iš marškinių, atsisegame sijonus ir kelnes. Netgi Ania, drovioji mažoji Ania, klusniai nusitempia palaidinukę.

— Viską, — nurodo mūsų vairuotojas. — Nusivelkate viską. Kodėl jūs, kalės, tokios nerangios? Netruksite išmokti suktis greičiau. — Jis prieina prie mergaitės, kuri stovi, susidėjusi rankas ant krūtinės. Ji vis dar su apatiniais drabužėliais. Jis griebia už kelnaičių juosmens, nuplėšia jas, o ji sudreba.

Keturi amerikiečiai suka aplink mus ratu kaip vilkai, varstydami akimis mūsų kūnus. Ania dreba taip stipriai, jog net dantys kalena.

— Aš išbandysiu šitą.

Mergaitė sukūkčioja, tempiama iš eilės. Vyras nė nemano slėptis. Jis nutempia mergaitę prie furgono, atsisega kelnes ir įsiveržia į ją iš užpakalio. Ji klykia.

Kiti vyrai irgi prisiartina, renkasi aukas. Staiga Anią atplėšia nuo manęs. Nepaleidžiu jos, tačiau vairuotojas užsuka man ranką ir atplėšia Anią.

— Niekas nenori *tavęs*, — sako jis ir, įgrūdęs mane į furgoną, užrakina.

Viską matau pro langelį, viską girdžiu. Vyrų kvatojimą, mergaičių gynimąsi, riksmus. Nebegaliu žiūrėti, bet ir nususukti neįstengiu.

— Mila! — klykia Ania. — Mila, gelbėk!

Aš trunkau užrakintas furgono duris, veržiuosi ją apginti. Vyras pargriovė ją ant žemės ir įsmigo tarp kojų. Ji guli, riešai įspausti į

žvyra, akys užmerktos iš skausmo. Ir aš klykiu, daužau kumščiais langus, tačiau negaliu išsiveržti.

Viską baigęs, išsitemęs krauju, vyras atsitraukia nuo jos. Jis užsise-
ga kelnes ir garsiai pareiškia:

— Šaunu. Labai šaunu.

Aš žiūriu į Anią. Iš pradžių pamanau, kad ji turbūt nebegyva, nes nejuda. Tas vyras nė neatsigręžia į ją, tik išsitraukia vandens butelį iš kuprinės. Ir ilgai geria. Jis nemato, kaip Ania atgyja.

Staigiai pašokusi ji pradeda bėgti.

Ji bėga tolyn į dykumą. Aš prispaudžiu rankas prie lango. *Greičiau, Ania! Lėk, lėk!*

— Ei! — rikteli vienas vyras. — Viena sprunka!

Ania tebebėga. Basa, nuoga, be abejonės, tie aštrūs akmenys drasko jai kojas. Tačiau prieš akis — atvira dykuma, ir mergaitė lekia kiek įkabindama.

Tiktai neatsigręžk! Tik lėk! Tik...

Mano kraują sustingdo šūvis.

Ania metasi į priekį ir sukniumba. Tačiau dar nepasiduoda. Šiaip taip pakilusi, ji nusvirduliuoja kelis žingsnius kaip girta ir parpuola ant kelių. Dabar ji sunkiai ropoja. Dar colis kovos, dar colis pergalės. Ji ištiesia ranką, tarsi griebdamasi pagalbon atėjusios kitos rankos, kurios mes nematome.

Nuaidi antras šūvis.

Šį kartą sukniubusi Ania nebepakyla.

Furgono vairuotojas užsikiša pistoletą už diržo ir žiūri į mergaites. Jos visos verkia apsiglėbusios, žiūrėdamos ten, kur dykumoje guli Anios kūnas.

— Tikras nuostolis, — sako ją žaginęs vyras.

— Per daug vargo jas vaikytis, — teisinasi vairuotojas. — Vis tiek dar galima rinktis iš šešių.

Jie išmėgino prekę, dabar pradeda dalybas. Viską pabaigę, pasiskirsto mus kaip galvijus. Po tris mergaites į kiekvieną furgoną. Negirdžiu, kiek už mus sumoka, suprantu tik tiek, kad aš esu prasta prekė — tokia, kuri atiduodama kaip priedas.

Pajudame iš vietos, o aš neatitraukiu akių nuo Anios kūno. Jie nekvaršina sau galvos dėl jos palaidojimo. Ania lieka gulėti saulėje ir vėjyje, o danguje jau suka ratus keli alkani paukščiai. Po kelių savaičių jos neliks nė ženklo. Ania pradings, kaip ir aš pradingsiu krašte, kur niekas nežino mano vardo. Amerikoje.

Mes įsukame į greitkelį. Matau ženklą: JAV 94.

2.

Daktarei Morai Ailz ištisą dieną neteko įkvėpti gryno oro. Tą rytą nuo septintos valandos ji traukė į save mirties kvapą, tokį pažįstamą, kad net nesusiraukė, prarėžusi peiliu sausą odą, kai iš atidengtų organų pasklido bjaurus dvokas. Policininkai, stoviniuodavę šioje patalpoje ir stebėdavę lavono skrodimą, nebūdavo tokie stiški. Kartais Morai padvelkdavo „Vicks“ tepalėlio kvapas, kuriuo jie persibraukdavo savo nosies šnerves, kad užmaskuotų tą smarvę. Kartais net „Vicks“ negelbėdavo, ir ji matydavo, kaip staiga jie susverdėja, nususka ir gokčioja virš praustuvo. Kandus formalino aštrumas, sieringas pūvančių membranų kvapas farams nebuvo įprastas. Ne taip kaip jai.

Šiandien į tą kvapų puokštę įsimetė kažkoks neįprasto saldumo pėdsakas: kokosų aliejaus aromatas, kylantis nuo ponios Glorijos Leder odos. Tai ji dabar gulėjo ant skrodimo stalo. Jai penkiasdešimt metų, išsiskyrusi, plačiais klubais, didžiakrūtė, kojų pirštų nagai puikios rožinės spalvos. Kūnas stipriai įdegęs, tik tas plotas, kurį dengė maudymosi kostiumėlis, nepaliestas saulės. Ją ir rado su tuo

kostiumėliu prie baseino. Bikinis ne pats gražiausias drabužis su smukusiam vidutinio amžiaus kūnui. Kada pastarąjį kartą aš turėjau progą apsivilkti maudymosi kostiumėlį? — pagalvojo Mora ir pajuto absurdiško pavydo blyksnį Glorijai Leder, kuri paskutines savo gyvenimo akimirkas praleido mėgaudamasi vasaros diena. Jau tuoj rugpjūtis, o Morai dar neteko nueiti į paplūdimį ar pasėdėti prie baseino, ar netgi pasideginti saulėje savo kieme už namo.

— Romas ir kokakola, — pasakė jaunas policininkas, stovintis prie kojūgalio. — Manau, kad toks kokteilis buvo jos stiklinaitėje, stovėjusioje prie šezlongo.

Mora pirmą kartą matė policininką Bjukeneną savo lavoninėje. Tas jo nuolatinis krapštymasis su savo popierine kauke ir mindžikavimas dirgino ją. Berniūkštis atrodė per jaunas būti policininku. Jie visi pradėjo atrodyti per jauni.

— Ar išsaugojai gėrimą, buvusį toje stiklinėje? — paklausė ji policininką Bjukeneną.

— A... ne, ponia. Aš pauosčiau. Ji tikrai gėrė alkoholinį gėrimą ir kokakolą.

— Devintą ryto? — Mora žvilgtelėjo į kitapus stalo stovintį savo asistentą Jošimą. Kaip paprastai, jis tylėjo, tačiau vienas tam sus antakis kilstelėjo, o iškalbingesnio komentaro ji ir nesulauktų iš Jošimo.

— Ji menkai tebuvo nugėrusi, — paaiškino policininkas Bjukenenas. — Stiklinaitė tebebuvo artipilnė.

— Gerai, — pasakė Mora. — Apžiūrėkime jos nugarą.

Drauge su Jošimu ji pavertė lavoną ant šono.

— Ant šlaunies tatuiruotė, — pastebėjo Mora. — Mažas mėlynas drugelis.

— Viešpatie, — neišlaikė Bjukenenas. — Šitokio amžiaus moteris?

Mora pakėlė akis.

— Manai, kad penkiasdešimtmetis jau labai senas, ar ne?

— Turiu galvoje... Na, mano *mama* tokio amžiaus.

Atsargiai, berniuk. Aš tiktai dešimčia metų jaunesnė.

Ji pasiėmė peilį ir pradėjo pjaustyti. Tai buvo jau penktas skrodimas tą dieną, ir Mora skubiai darbavosi. Daktaras Kostasas atosogauja, o praėjusią naktį įvyko didžiulė avarija, todėl rytą šaltoji patalpa buvo užgrūsta penkiais maišais su lavonais. Kaip tik tada, kai ji prasikasė pro neatliktus darbus, atgabeno dar du kūnus į šaldytuvą. Tie turės palaukti iki rytojaus. Lavoninės kontoros darbuotojai jau baigė darbo dieną, o ir Jošimas vis dirsčiojo į laikrodį, aiškiai trokšdamas keliauti namo.

Ji įpjovė odą, pravėrė krūtinės ląstą ir pilvą. Išėmusi varvančius organus, sudėjo juos ant lentos, kur bus daromi pjūviai tyrimams. Pamažėle Glorija Leder atskleidė savo paslaptis: suriebėjusios kepenys — akivaizdus ženklas, kad buvo piktnaudžiuojama romu su kokakola. Gimda gumbuota nuo fibromų.

Ir kai galiausiai jie pravėrė kaukolę, Mora, pirštinėtomis rankomis iškėlusį smegenis, išvydo jos mirties priežastį.

— Subarachnoidinis kraujavimas, — pasakė ji ir dirstelėjo į Bjukeneną. Jis atrodė daug labiau išblyškęs negu tada, kai įžengė į šią patalpą. — Ši moteris turbūt turėjo aneurizmą — išsiplėtusį arterijos spindį smegenų pagrinde. Arterija galėjo plyšti nuo hipertenzijos.

Bjukenenas nurijo seilę, įbedęs akis į atpalaiduotos odos atvartą, kuris anksčiau buvo Glorijos Leder skalpas, o dabar tysojo užmestas ant jos veido. Būtent ši akimirka visada keldavo jiems siaubą ir versdavo daugelį susigūžus nosisukti: kai tas veidas subliūkšdavo kaip nunešiota guminė kaukė.

— Vadinasi... sakote, kad čia natūrali mirtis? — atsargiai patikslino policininkas.

— Teisingai. Daugiau jums nieko nebereikia čia pamatyti.

Eidamas nuo stalo jaunuolis jau nėrėsi iš chalato.

— Manau, man reikia gryno oro...

Man irgi, pagalvojo Mora. Vasaros vakaras, mano darželiui reikia vandens, o aš nebuvo lauke ištisą dieną.

Tačiau ir po valandos ji tebebuvo pastate, sėdėjo prie savo rašomojo stalo, peržiūrinėjo laboratorijos duomenis ir įrašinėjo išvadas. Nors ji ir persirengė, lavoninės kvapas buvo tarsi prikibęs prie jos ir neišnaikinamas, kad ir kiek muilo bei vandens sunaudotum, nes viskas tvirtai laikėsi atmintyje. Mora pasiėmė diktofoną ir ėmė įrašinėti ataskaitą apie Gloriją Leder.

— Penkiasdešimties metų baltaodė moteris rasta susmukusi šezlonge, kuris stovėjo prie jos namų baseino. Ji yra gerai išsivysčiusi, gerai maitinasi, be jokių regimų traumų. Išorinės apžiūros metu ant jos pilvo rastas senas chirurginis randas, turbūt likęs nuo apendektomijos. Nedidelė tatuiruotė — drugelis — yra ant jos... — Ji stabtelėjo, įsivaizduodama tą tatuiruotę. Ar ji ant kairiojo, ar ant dešiniojo klubo? Dieve, kaip pavargau, pagalvojo ji. Nebegaliu prisiminti. Tokia nereikšminga detalė, jokios įtakos neturinti išvadoms, tačiau savo darbe Mora nepakentė netikslumų.

Ji pakilo nuo kėdės ir nuėjo ištuštėjusiu koridoriumi į laiptinę. Žingsniai taip ir aidėjo žengiant betoniniais laiptais. Pravėrusi laboratorijos duris, uždegė šviesas ir pastebėjo, kad Jošimas kaip visada paliko patalpą nepriekaištingai sutvarkytą: stalai nuvalyti ir žvilga, grindys švariai išplautos. Mora pasuko prie šaltosios patalpos ir patraukė sunkias duris. Išsirangė šaltos miglos sruogos. Ji instinktyviai įkvėpė, tarsi ruošdamasi nerti į purviną vandenį, ir įėjo.

Aštuoni vežimėliai buvo užimti: dauguma laukė, kol juos pasiims laidojimo paslaugų biurai. Eidama pro stalus ji skaitinėjo prikabinatas korteles, kol susirado Gloriją Leder. Mora atsegė maišo už-

trauktuką, pakišo rankas po lavono sėdmenimis ir šiek tiek pavertė, norėdama dirstelėti į tatuiruotę.

Ji buvo ant kairiojo klubo.

Užsegė maišą ir jau ketino užverti duris, bet staiga sustingo. Atsisukusi ji įsispoksojo į šaltąją patalpą.

Gal man pasigirdo?

Ventiliatorius įsijungė ir ėmė pūsti iš angų ledinį orą. Taip, štai iš kur tas garsas, pagalvojo ji. Ventiliatorius. Arba šaldytuvo kompresorius. Arba vanduo cirkuliuoja vamzdžiuose. Laikas eiti namo. Ji jau taip nuvargo, jog pradėjo fantazuoti.

Mora vėl pasuko eiti.

Ir vėl sustingo. Atsisukusi nužvelgė maišuose esančių lavonų eilę. O širdis taip pradėjo tuksnoti, jog pati girdėjo savo pulso dūžius.

Čia tikrai kažkas sujudėjo. Garantuoju.

Ji pravėrė pirmąjį maišą ir įdėmiai pažiūrėjo į vyrą, kurio krūtinės lašta buvo susiūta. Jau po skrodimo. Tikrai miręs.

Kuris? Iš kurio atsklido tas garsas?

Ji trūktelėjo gretimo maišo užtrauktuką. Sudaužytas veidas, suskaldyta kaukolė. *Miręs.*

Drebančiomis rankomis ji prasegė trečiąjį maišą. Plastiką prasiskyrė, ir pasirodė išblyškęs jaunos moters veidas, juodi plaukai, pamėlusios lūpos. Nutraukusi užtrauktuką iki galo, ji išvydo šlapią palaidinukę, prilipusią prie balto kūno, odą, žvilgančią nuo sušalusių vandens lašelių. Pakėlus palaidinukę pasimatė pilnos krūtys, lieknas liemuo. Torsas dar nepaliestas, patologo peilio rėžių dar nematyti. Rankų ir kojų pirštai violetinės spalvos, rankos — tarsi mėlyno marmuro imitacija.

Palietusi moters kaklą, ji apčiuopė ledinę odą. Pasilenkusi prie pat lūpų, laukė menkiausio kvėptelėjimo, silpniausio oro dvelktelėjimo ant savo skruosto.

Lavonas atmerkė akis.

Mora aiktelėjo ir metėsi atgal. Atsimušė į už nugaros stovintį vežimėlį ir vos neparvirto, kai tas nuriedėjo tolyn. Šiaip taip sustvėrdžiusi ji pamatė, kad moteris vis dar atsimerkusi, tačiau žvilgsnis bereikšmis. Pamėlusios lūpos dėliojo begarsius žodžius.

Greičiau vežk ją iš šaldytuvo! Vežk į šilumą!

Mora stumtelėjo vežimėlį durų link, tačiau jis nepajudėjo: panikos apimta ji pamiršo atlaisvinti ratukus. Ji paspaudė koja stabdžių atleidimo svirtį ir vėl pastūmė. Šį kartą jis barškėdamas riedėjo iš šaldytuvo į šiltesnę pakrovimo patalpą.

Moters akys vėl užsimerkė. Mora pasilenkė, tačiau nejautė jokio kvapo dvelktelėjimo iš burnos. *O, Jėzau. Dabar tai jau negaliu prarasti tavęs.*

Ji nieko nežinojo apie šią moterį: nei pavardės, nei jos ligos istorijos. Gal toje moteryje knibždėjo aibė virusų, tačiau ji nebekreipė dėmesio, pripuolė prie moters lūpų ir vos neužspringo nuo sustingusios odos skonio. Mora stipriai pūstelėjo tris kartus ir prispaudė pirštą prie miego arterijos, bandydama apčiuopti pulsą.

Gal aš įsivaizduoju? Gal pirštuose tvinkčioja mano pačios pulsas?

Ji stvėrė ant sienos kabantį telefoną ir surinko devyni vienas vienas.

— Greitoji pagalba.

— Čia daktarė Ailz, skambinu iš Teismo medicinos ekspertizių skyriaus. Man reikalingas greitosios pagalbos automobilis. Čia yra moteris, sutriko kvėpavimas...

— Atleiskite, jūs sakėte, kad skambinate iš teismo medicinos ekspertizių skyriaus?

— Taip! Esu užpakalinėje pastato dalyje, pakrovimo vietoje. Mes esame Olbanio gatvėje, priešais Medicinos centrą!

— Jau siunčiu greitąją.

Mora pakabino ragelį. Užgniaūžusi pasibjaurėjimą ji vėl puolė prie moters burnos. Trys greiti pūstelėjimai ir pulso čiuopimas miego arterijoje.

Pulsas. Pulsas iš tikrųjų jaučiasi!

Staiga pasigirdo švokštimas, kostelėjimas. Moteris jau bandė kvėpuoti, gerklėje gargė skrepliai.

Laikykis. Kvėpuok, brangioji. Kvėpuok!

Garsus ūbtelėjimas pranešė apie atvykusią greitąją pagalbą. Mora atplėšė užpakalines duris ir stovėjo prisimerkusi, plieskiant žybsinčiai šviesai. Automobilis atbulas važiavo prie platformos. Išsko du paramedikai nešini lagaminėliais.

— Ji čia! — šūktelėjo Mora.

— Vis dar nekvėpuoja?

— Ne, dabar kvėpuoja. Ir apčiuopiau pulsą.

Abu vyrai įbėgo į pastatą ir sustojo, įbedę akis į gulinčią ant vežimėlio moterį.

— Jėzau, — sumurmėjo vienas. — Ar čia *lavonui* skirtas maišas?

— Aš radau ją šaldytuve, — pasakė Mora. — Turbūt dabar jai hipotermija.

— O, žmogau. Baisensio košmaro jau negali būti.

Tuoju pat pasirodė deguonies kaukė ir lašelinės komplektas. Prijungiamas EKG aparatas. Monitoriuje lėtas sinuso ritmas judėjo kaip tingaus karikatūristo plunksna. Moters širdis pulsavo, ji kvėpavo, tačiau atrodė mirusi.

Sukdamas turniketą ant glebnios rankos, paramedikas paklausė:

— Kas jai atsitiko? Kaip ji čia atsidūrė?

— Aš apie ją nieko nežinau, — atsakė Mora. — Atėjau į šaltąją patalpą pasitikslinti kito lavono duomenų ir išgirdau, kaip ji sujudėjo.

— Ar šitai, aa, labai dažnai atsitinka?

— Man tai pirmas kartas.

Dėl Dievo meilės, ji tikėjosi, kad ir paskutinis.

— Kiek laiko ji išbuvo jūsų šaldytuve?

Mora pažiūrėjo į prikabintą lapą, kuriame buvo užregistruoti tą dieną pristatyti kūnai, ir pamatė, jog nežinoma moteris, kuri paprastai tokiu atveju vadinama Džeine Dou, į lavoninę atvežta apie vidurdienį. *Prieš aštuonias valandas. Aštuonias valandas įkišta į įkapes. O kas, jeigu ji būtų atsidūrusi ant mano stalo? O kas, jeigu būčiau prarėžusi jai krūtinės ląstą?* Pasiraususi dokumentų apie atvežtuosius krepšyje, rado voka, jame buvo duomenys apie tą moterį.

— Pristatė Veimuto ugniagesių ir gelbėtojų brigada, — pasakė Mora. — Akivaizdu, kad skenduolė...

— Tprū, mergužėle!

Paramedikas vos spėjo įdurti lašelinės adatą į veną, o pacientė staiga atgijo, liemuo kilstelėjo nuo vežimėlio. Vieta, kur buvo įkišta adata, iš karto pamėlo, nes kraujas iš pradurtos venos pasklido po oda.

— Velniai rautų, sugadinta vieta. Padėkite ją paguldyti!

— Ei, žmogau, šita mergužėlė tuoj pakils ir nužingsniuos į gatvę.

— Ji iš tikrųjų grumiasi. Negaliu prijungti lašelinės.

— Tuomet perkelkime ją ant neštuvų ir neškime.

— Kur ją nešite? — sunerimo Mora.

— Į kitą gatvės pusę. Į ligoninės priimamąjį. Jeigu turite kokių nors popierių, jiems reikės kopijos.

Mora linktelėjo:

— Susitiksime ten.

Prie langelio priimamajame stovėjo ilga eilė pacientų, laukiančių registracijos, o už stalo sėdinti ir pagalbos skubumą nustatanti seselė nė nereagavo į Moros pastangas atkreipti jos dėmesį. Per šitokią antplūdį į eilės pradžią galėjai drįsti patekti tikrai turėdamas nukirstą

galūnę ir plūsdamas krauju, tačiau Mora nereagavo į piktus pacientų žvilgsnius ir prasibrovė prie langelio. Ji pabeldė į stiklą.

— Turėsite palaukti savo eilės, — pasakė seselė.

— Aš esu daktarė Ailz. Turiu ligonio perkėlimo dokumentus. Gydytojui jų reikės.

— Kurio ligonio?

— Moters, kurią ką tik atvežė iš kitapus gatvės.

— Norite pasakyti — tą moterį iš lavoninės?

Mora susilaikė, staiga suvokusi, kad eilėje stovintys pacientai girdėjo kiekvieną jos žodį.

— Taip, — tiek tepasakė ji.

— Tuomet užėikite. Jie nori su jumis pasikalbėti. Kilo bėdų su ja.

Durų užraktas suzvimbė, Mora pastūmė duris ir įėjo į Procedūrų skyrių. Ji iš karto suprato, ką priimamojo seselė turėjo galvoje, paminėdama *bėdas*. Džeinė Dou dar nebuvo nuvežta į procedūrinį kabinetą, bet tebegulėjo koridoriuje, užklota šildomąja antklode. Abu paramedikai ir seselė iš visų jėgų stengėsi ją sutramdyti.

— Suveržk tą juosta!

— Velniava, ji vėl ištraukė ranką...

— Mesk tą deguonies kaukę. Jai nereikia jos.

— Žiūrėk lašelinė! Ir vėl viskas nueis perniek!

Mora metėsi prie neštuvų ir pastvėrė pacientės riešą, kol ši dar nespėjo ištraukti intraveninio kateterio. Ilgi juodi plaukai švystelėjo Morai į veidą, kai moteris blaškėsi, norėdama išsilaisvinti. Vos prieš dvidešimt minučių ji tebuvo maiše gulintis lavonas pamėlusiomis lūpomis. O dabar, kai gyvybė vėl plūstelėjo į jos galūnes, jie vos įstengė ją suturėti.

— Laikykite. Nepaleiskite tos rankos!

Iš moters gerklės gilumos veržėsi kažkoks garsas, tarsi sužeis-to žvėrelio vaitojimas. Paskui jos galva trūktelėjo atgal ir pasigirdo

riksmas, virtęs siaubingu klyksmu. Nežmogiškas, pagalvojo Mora, jausdama, kaip pasišiaušė plaukai ant pakaušio. *Viešpatie mieliausias, ką aš prikėliau iš numirusiujų?*

— Paklausk mane. *Paklausk!* — sukomandavo Mora. Ji sugriebė tos moters galvą ir žiūrėjo į panikos iškreiptą veidą. — Aš saugosiu, kad tau nieko neatsitiktų. Pažadu. Tu turėsi leisti, kad mes padėtume tau.

Moteris nurimo, klausydamosi Moros balso. Mėlynos akys įsmigo į ją, vyzdžiai išsiplėtė, pavirsdami didžiuliais juodais tvenkiniais.

Viena seselė patyliukais pradėjo ruošti pritvirtinti moters plaštaką.

Ne, pagalvojo Mora. Nedaryk to.

Vos tik juosta palietė riešą, pacientė krūptelėjo tartum nuplikyta. Ranka švystelėjo, ir Mora atšlijo, sulaukusi tvilkinančio smūgio į skruostą.

— Greičiau padėkite! — suriko seselė. — Ar galite pašaukti daktarą Katlerį?

Mora atsitraukė, jausdama, kaip tvinkčioja veidas, o iš vieno procedūrinio kabineto jau išniro gydytojas ir dar viena seselė. Tas subruzdimas jau atkreipė laukiamajame stovinčių ligonių dėmesį. Mora matė, kaip jie stebiasi prie stiklinės pertvaros, stebėdami kur kas geresnę sceną negu kokiam nors „Ligoninės priimamojo“ epizode.

— Ar turime žinių, kad ji kam nors alergiška? — paklausė gydytojas.

— Jokios ligos istorijos, — atsiliepė seselė.

— Kas čia darosi? Kodėl ji nevaldoma?

— Visiškai nenumanome.

— Gerai. Gerai, pabandykime sulašinti penkis miligramus halidolio.

— Lašelinė ištrūko!

— Tuomet suleiskite į raumenis. Mikliau! Ir suleiskime valiumo, kol ji dar nesusižalojo.

Vos tik adata pradūrė odą, moteris vėl suklykė.

— Ar ką nors žinote apie šią moterį? Kas ji tokia? — Staiga gydytojas pastebėjo Morą, stovinčią už kelių žingsnių. — Jūs giminaitė?

— Aš iškviečiau greitąją pagalbą. Esu daktarė Ailz.

— Jos gydytoja?

Nespėjus Morai atsakyti, vienas iš paramedikų paaiškino:

— Ji yra teismo medicinos ekspertė. Čia ta pacientė, kuri atsigavo morge.

Gydytojas spoksojo į Morą.

— Juokaujate.

— Aš radau ją šaldytuve, judančią, — paaiškino Mora.

Gydytojas netikėdamas susijuokė.

— Kas nustatė, kad ji mirusi?

— Ją atvežė Veimuto ugniagesių ir gelbėtojų tarnybos pareigūnai.

Jis pažiūrėjo į pacientę.

— Na, dabar ji neabejotinai gyva.

— Daktare Katleri, antroji palata tuščia, — pranešė seselė. — Galime vežti ją ten.

Mora nusekė neštuvus koridoriumi į procedūrinį kabinetą. Haldolis ir valiumas jau buvo pradėję veikti, ir moteris vis mažiau blaškėsi. Seselės paėmė kraujo tyrimams, iš naujo prijungė EKG elektrodus. Širdies ritmas tikslėjo monitoriaus ekranu.

— Gerai, daktare Ailz, — kreipėsi ligoninės priimamojo gydytojas, šviesdamas į atvežtos moters akis parkerio dydžio žibintuvėliu. — Papasakokite daugiau.

Mora atskleidė voką, kuriame buvo įdėtos mirusįjį lydinčių dokumentų kopijos.

— Pasakysiu tik tai, kas nurodyta pristatymo dokumentuose, — tarė ji. — Aštuntą valandą ryto jachtų klubas „Saulėtekis“ Veimuto ugniagesių ir gelbėtojų tarnybai pranešė, kad valtininkai rado šį asmenį, plūduriuojantį Hingamo įlankoje. Kai ištraukė iš vandens, ji nekvėpavo, pulsas buvo neapčiuopiamas. Ir nebuvo jokių asmens dokumentų. Į įvykio vietą iškviesto policijos pareigūno manymu, labiausiai tikėtinas nelaimingas atsitikimas. Vidurdienį ją atvežė į mūsų punktą.

— Ir nė vienas iš jūsų darbuotojų nepastebėjo, kad ji dar gyva?

— Ją atvežė, kai mes buvome užversti kitų lavonų skrodimais. Kelyje I-95 buvo įvykusi autoavarija, ir mes darbavomės su praėjusios nakties aukomis.

— Dabar beveik devinta valanda. Ir niekas nepatikrino šios moters?

— Mirusiems skubi tvarka netaikoma.

— Vadinasi, jūs paprasčiausiai paliekate juos šaldytuve?

— Kol ateina jiems laikas.

— O jeigu nebūtumėte išgirdusi jos šį vakarą? — Gydytojas atsisuko į ją. — Norite pasakyti, kad ji būtų likusi ten iki rytojaus ryto?

Mora pajuto, kaip nukaito skruostai.

— Taip, — pripažino ji.

— Daktare Katleri, Intensyviosios terapijos skyriuje yra laisva vieta, — pranešė seselė. — Ar norite ją perkelti ten?

Jis linktelėjo.

— Nežinome, kokius vaistus ji galėjo vartoti, todėl noriu sekti ją monitoriumi. — Jis pažiūrėjo į pacientę, kuri dabar gulėjo užsi-merkus. — Vargšė moteris jau kartą mirė. Neleiskime, kad vėl taip atsitiktų.

Kol Mora grabaliojo raktus, bandydama atrakinti duris, visą laiką viduje skambėjo telefonas. Tačiau kai ji pagaliau atsidūrė svetainėje, jis nutilo. Skambinusių nepaliko žinutės. Peržiūrėdama vėliausiai skambinusių duomenis, ji neatpažino paskutinio: ZOJA FOSEI. Ne ten pataikė?

Nesuksiu galvos, pamanė ji ir patraukė į virtuvę.

Dabar suskambo mobilusis telefonas. Susiradusi jį rankinėje, ekranėlyje pamatė, kad skambina kolega daktaras Eibis Bristolis.

— Klausau, Eibi.

— Mora, gal nori apšviesti mane, kas šį vakarą atsitiko ligoninės priimamajame?

— Tu žinai apie tai?

— Jau sulaukiau trijų skambučių. Iš *The Globe*, *The Herald*. Ir iš kažkurios vietinės televizijos.

— Ir ką jie sako?

— Visi klausinėja apie moterį, kuri prisikėlė iš numirusiųjų. Sakė, kad ją ką tik paguldė Medicinos centre. Aš visiškai nesusigaudžiau, apie ką jie kalbėjo.

— O, Viešpatie. Kaip žiniasklaida sugebėjo taip greitai suuoti?

— Vadinasi, tai tiesa?

— Aš jau ketinau tau skambinti... — Ji nutilo išgirdusi svetainėje atgijusį telefoną. — Man kažkas skambina. Ar galiu perskam-binti vėliau, Eibi?

— Jeigu pažadi apšviesti mane.

Ji nubėgo į svetainę ir pakėlė ragelį.

— Daktarė Ailz.

— Čia Zoja Fosei, Šeštojo kanalo žinios. Ar nenorėtumėte pa-komentuoti apie...

— Jau beveik dešimta valanda vakaro, — nutraukė ją Mora. — Čia mano namų telefonas. Jeigu norite pasikalbėti, jums teks skambinti į mano kabinetą darbo valandomis.

— Mes girdėjome, kad šį vakarą lavoninėje atsigavo moteris.

— Neketinu komentuoti.

— Patikimi šaltiniai mums pranešė, kad ir valstijos policijos tyrėjas, ir Veimuto ugniagesių brigada paskelbė ją mirusia. Ar kas nors jūsų punkte nustatė tą patį?

— Teismo medicinos ekspertizių skyrius nesusijęs su tuo nustatymu.

— Tačiau ta moteris buvo jūsų žinioje, teisingai?

— Niekas mūsų skyriuje nepaskelbė jokio mirties atvejo.

— Sakote, kad tai Veimuto ugniagesių tarnybos ir valstijos policijos kaltė? Kaip galima padaryti šitokią klaidą? Argi nematyti, kad žmogus tebėra gyvas?

Mora padėjo ragelį.

Telefonas suskambėjo beveik tą pačią sekundę. Ekranėlyje pasirodė kitoks numeris.

Ji atsiliespė:

— Daktarė Ailz.

— Čia Deivis Rosenas, *Associated Press*. Atleiskite už trukdymą, tačiau mes domimės pranešimu apie jauną moterį, kuri buvo atvežta į Teismo medicinos ekspertizių skyrių ir atsigavo lavono maiše. Ar tai tiesa?

— Kaip jūs apie tai sužinote? Sulaukiau jau antro skambučio.

— Man regis, sulauksite jų dar daugiau.

— Tai kokių jūs turite žinių?

— Kad šią popietę Veimuto ugniagesių ir gelbėtojų tarnybos pareigūnai atvežė moterį į lavoninę. Kad būtent jūs radote ją gyvą ir iškvietėte greitąją pagalbą. Aš jau kalbėjau su ligoninės atstovais, ir jie vertina jos būklę kaip sunkią, tačiau stabilią. Viskas teisingai?

— Taip, bet...

— Ar ji *tikrai* buvo lavono maiše, kai ją radote? Ar maišas buvo užsegtas?

— Jūs iš to darote pernelyg didelę sensaciją.

— Ar kas nors jūsų skyriuje paprastai tikrina lavonus, kai jie atvežami? Tiesiog siekdami įsitikinti, kad jie tikrai negyvi?

— Aš pateiksiu jums oficialų pranešimą rytą. Labanaktis. — Mora padėjo ragelį. Nelaukdama, kol telefonas vėl pradės skambėti, ji išjungė jį iš tinklo. Kitaip nė nesvajok apie jokią miegą. Žiūrėdama į nebylų aparatą, ji klausė savęs, kaip, po šimts pypkių, ši žinia taip greitai pasklido?

Paskui ji prisiminė visus liudininkus ligoninės priimamajame: registratores, seseles, sanitares. Pacientus laukiamajame, stebinčius pro stiklinę pertvarą. Bet kuris iš jų galėjo pakelti ragelį. Vienas skambutis — ir žinia nuplasnojo. Niekas taip greitai neskraido kaip sensacijos. Rytoj laukia sunkus išbandymas, pamanė ji, taigi verta deramai pasiruošti.

Mora paskambino Eibiui ir pasakė:

— Sunkus atvejis.

— Taip ir maniau.

— Nekalbėk su žiniasklaida. Aš parengsiu pranešimą. Nakčiai išjungiau namų telefoną. Jeigu norėsi susisiekti, skambink man į mobilųjį.

— Ar tu ruošiesi viską tvarkyti?

— O kas gi kitas galėtų? Juk aš ją radau.

— Žinai, Mora, tai virs šalies žiniomis.

— „AP“ man jau skambino.

— O, Jėzau. Ar kalbėjai su Visuomenės saugumo tarnyba? Jie vadovaus tyrimui.

— Manau, kad dabar jie pirmieji mano skambučių sąrašę.

- Gal tau reikia pagalbos rengiant pranešimą?
- Tam prireiks šiek tiek laiko. Rytoj ateisiu vėliau. Atremk juos, kol prisistatysiu į darbą.
- Ko gero, bus iškelta byla.
- Mes nekalti, Eibi. Nieko bloga nepadarėme.
- Nesvarbu. Būk pasiruošusi viskam.